

Kolumni

Juhana Vartiainen
Forskningschef
Konjunkturinstitutet
Tukholma
juhana.vartiainen@konj.se

Juhana Vartiainen toimi Palkansaajien tutkimuslaitoksen tutkijana vuosina 1991–2005.

Ruotsin ja Suomen EMU-valinnat

Suomen rahaliittojäsenyys ja Ruotsin kelluva valuutta ovat järjestelmävaihtoja, jotka edellyttävät johdonmukaista muuta talouspolitiikkaa. EMU-jäsenyys edellyttää finanssipolitiikan suurempaa suhdannepoliittista vastuuta ja tiukempaa tulopolitiikkaa.

EMU-jäsenmaan palkkasopimusten on oltava sopusoinnussa koko rahaliiton kustannuskehityksen ja oman maan tuottavuuskasvun kanssa. Tämä edellyttäneen palkkakoordinaatiota, koska korkeiden palkankorotusten seuraukset eivät näy työllisyydessä kovin nopeasti. Rahaliittojäsenyys säilyttää perinteisen kilpailukykyhaasteen, ilman että epäonnistumista kyetään jälkikäteen lääkitsemään devalvaatiolla. Ruotsin oma keskuspankki kykenee sitä vastoin vakuuttamaan suuret ammattiliitot siitä, että korkeita palkkavaateista rangaistaan korkeammilla koroilla.

Sekä Suomi että Ruotsi ovat tähän mennessä toimineet johdonmukaisesti. Suomessa on saatu aikaan tulosopimuksia, jotka viime vuosia lukuun ottamatta ovat laskeneet maan suhteellista kustannustasoa. Ruotsissa on luotu laajoja neuvotelukartelleja, jotka joutuvat ottamaan huomioon palkankorotusten ja rahapolitiikan välisen yhteyden.

Ruotsin valitsemaa tietä puoltaa talouspolitiikan työnjaon selkeys. Stabilsaatiopolitiikan päävastuuta kantaa Riksbanken, joka on vakiinnuttanut kahden prosentin inflaatiotavoitteen. Finanssipolitiikkaa säätelee valtiopäivien asettama ylijäämätaavoite, 1 prosentti bruttokansantuotteesta, mutta siitä voidaan poiketa, jos suhdannetilanne näyttää sitä edellyttävän. Työmarkkinajärjestöt ymmärtävät palkankorotusvauhdin ja työllisyyden välisen yhteyden: jos talous on tasapainossa ja palkkojen bruttokansantuoteosuus takaa elinkeinoelämän riittävän kannattavuuden, palkat voivat nousta tuottavuuden kasvun ja elinkeinoelämän arvonlisäyksen hinnannousun summan ver-

ran. Kaikki osapuolet näyttävät tiedostavan oman tehtävänsä tässä talouspolitiikan kolmijaossa.

Talouspolitiikan mitoittaminen loogisesti järkevällä tavalla ei Suomessa ole periaatteessa sen vaikeampaa kuin Ruotsissa. Jos palkkojen nousuvauhti riippuu suhdannetilanteesta, finanssipolitiikka on mitoitettava niin, ettei kotimaisten yksikkötyökustannusten nousu poikkea ajan mittaan olennaisesti euroalueen vauhdista. Kustannustaso voi nousta nopeammin kuin muualla euroalueella, jos työn tuottavuuden kasvu on vastaavasti nopeampaa.

En ole varma siitä, että talouspolitiikan työnjako on Suomessa yhtä selkeä kuin Ruotsissa. Jos valtiontaloudessa on ylijäämää, voi olla poliittisesti vaikeaa vastustaa keveää finanssipolitiikkaa. Finanssipolitiikassa voi olla sitä enemmän vapausasteita, mitä paremmin tulopolitiikan avulla kyetään säätelemään kustannustasoa. Jos tulopolitiikka epäonnistuu, finanssipolitiikan on kannettava suurempi vastuu. Tiedostetaanko tämä?

Rahoitusmarkkinakriisi voi luoda uuden asetelman. Ruotsin kruunun yllättävän raju heikkeneminen auttaa maan teollisuutta maailmantalouden lamaantuessa. Pienen maan valuutan heikkeneminen voi kuitenkin mennä liiankin pitkälle, koska sijoittajat luottavat eniten suuriin reservivaluuttoihin, dollariin ja euroon. Ei myöskään ole selvää, tullaanko vastedes harjoittamaan puhdaspiirteistä inflaatiotavoitepolitiikkaa. Rahoituskriisi voi johtaa parempien ratkaisujen puutteessa siihen, että keskuspankit joutuvat yhä enemmän vastuuseen myös varallisuusesineiden hinnoista. Tällaiset muutokset koskevat sekä euroaluetta että Ruotsia, mutta tähänastinen kriisikehitys osoittaa pienen maan valuutan heiluvan kuin lastu laineilla. Siksi Ruotsissa nousee lähivuosina uudelleen esiin keskustelu siitä, onko valuuttakurssin ylenpalttinen epävakaus liian kova hinta omasta valuuttapuskurista. ■